

Književna poročila.

Zbornik znanstvenih razprav, II. letnik. Izdaja profesorski zbor juridične fakultete. V Ljubljani 1922. Samozaložba. Str. 197. Cena 35 Din.

Monografija »Kršitev mednarodnih obveznosti in njena pravna posledica (mednarodna krivica)« iz peresa prof. dr. Žolgerja se odlikuje pred drugimi prispevki letošnjega zbornika tako po važnosti predmeta kakor tudi po obsegu. Zato je postavljena po vsej pravi na prvo mesto v knjigi. Problem mednarodne krivice je eden najzamatnejših v meddržavnem pravu. Ni to posledica samo okolnosti, da se meddržavno pravo, kar se tiče dovršenosti, ne more postaviti ob strani n. pr. državnemu pravu, saj mnogi še dandanes odrekajo normam meddržavnega prava značaj »prava« — vzrok tiči tudi v tem, da so zadete po meddržavni krivici države, ki reagirajo nanjo več ali manj tako, kakor jim dopušča to njihova moč in veljava. To kažejo dovolj jasno tudi najnovejši svetovni dogodki. Potem ni čudno, da teoretiki dosedaj še niso došli do zadovoljivih zaključkov. Zato je spis dr. Žolgerja zaslužno delo in dragocen prispevek k teoriji meddržavnega prava.

Izhodišče raziskavanj mu je pojem meddržavnega delikta, ki ga skuša kar najtočneje opredeliti. Iz osnovne teze, ki jo je za pravo spoznal razvija nato nadaljnje zaključke z ostro logiko in pobijajoč pri tem naziranja nasprotnih avtorjev.

Po dr. Žolgerju je mednarodna krivica vsako dejanje (opustitev), ki nasprotuje meddržavni obveznosti države in ki ji zanjo preti meddržavna represalija. S tem poudarja dr. Žolger v nasprotju z drugimi pravilno pravno obveznost kot prvi *essentiale* temeljnega pojma ne pa pravni vir (običajno, pogodbeno pravo), iz katerega norma formalno poteka, in dalje določilo sankcije. Oblika, v kateri se prikazujeta ti dve določili, ni merodavna. Krivično dejanje je določeno le po obveznostni normi, žalitev, oškodovanje in pod. države niso kriteriji za določitev krivičnega dejanja. Tu bi bilo pripomniti, da prihaja pri vprašanju po naravi krivičnega dejanja vendar v poštev tudi značaj dejanja samega. Od številnih meddržavnih deliktov razpravlja obširno o kršitvah dolžnosti, urediti meddržavni normi primerno državni pravni red v državi, o odreki pravice tujcem ter napačni uporabi pravnega reda na tujce. Iz obveznostne norme je posneti tudi, za čigava dejanja je država odgovorna. Dr. Žolger polemizira na široko z zastopniki mnenja, da je odgovorna država samo za (kompetentne) čine svojih organov, ne pa tudi za one zasebnikov. Prepričevalno izvaja, da odgovarja država direktno za čine organov pri onih dolžnostih, ki so ji naložene izpolniti jih po organih, in za čine zasebnikov, ki jih ima izpolniti po zasebnikih. Ravno tako ni nobene razlike med dolžnostjo države, da prepreči in kaznuje dejanja organov in zasebnikov, če ji mednarodna

norma nalaga take obveze. Pri činih organov sploh ni merodavno, je-li pri učinku krivičnega dejanja organ prekoračil mejo svoje kompetence ali pa se gibal v nje okviru. Odgovornost države se ne osniva na osebni, marveč na stvarni podlagi. Obveznostna norma določa tudi nadaljnje pogoje, ob katerih postane dejanje delikt kot n. pr. čas in kraj, način, kako naj se opravi dolžno dejanje, zlasti pa je pravilu posneti, ali odgovarja država samo za krivdo ali pa tudi za posledek. Radi učinjene krivice posledice izvajati ima pravico samo razžaljenec in to tudi pri kršitvah kolektivnih pogob, ako ni drugačnega določila. Pravna posledica meddržavne krivice je pravica, uporabljati meddržavne represalije napram kršiteljici meddržavnega pravnega reda, ne pa dolžnost, učinjeno škodo popraviti. Ker je ta posledica pravica, zato se država, ki se proti njej upravičena represalija izvršuje, le-tej ne sme staviti v bran. Represalije so odredbe gospodarskega, političnega ali pa vojaškega značaja, nimajo značaja kazni in se značijo kot čin samopomoči; vendar obstoje pravne meje, v katerih se smejo vršiti, da po pozitivnem meddržavnem pravu so nekatere tipične oblike represalije točno določene (embargo, blokada, splošni gospodarski bojkot itd.). Tudi vojna je le način represalije.

Tej obširni študiji slede v zborniku še štiri razprave. Dasi so znatno krajše od prve, vendar po temeljitosti ne ostajajo zanjo, njih vsebina pa bo praktične juriste zanimala najbrž še bolj. Prikažemo naj jih na kratko. Pod naslovom »Državno in meddržavno pravo pod vidikom enotnega sistema« razpravlja prof. dr. Pitamic o razmerju med državnim in meddržavnim pravom in razvija bolj na široko že od Kelsena započeta raziskavanja v tem pravcu, da je meddržavno pravo pravo višje stopnje in državno pravo le del prvega. Velikanskega pomena bo, če prodre to naziranje tudi skoz in skoz v prakso.

Zaključki, do katerih prihaja prof. dr. Lapajne v razpravi »Meddržavno in medpokrajinsko stečajno pravo kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev« kažejo, da glede stečajnega prava med pokrajinami naše kraljevine nismo še dosti na boljšem kakor v razmerju napram tujim državam.

O »Posledicah državnega preobrata na polju patronatnega prava« piše prof. dr. Kušej. V skladu z doktrino zaključuje, da je radi preobrata večina javnih patronatov ugasnila, ostali so le stvarni in glede teh bi bil potreben sporazum med državo in cerkvijo, kdo bo izvajal prezentacijske pravice. Tako glede teh kakor tudi glede zasebnih patronatov je pisec mnenja, da nove razmere zahtevajo, da se patronati ali sploh ali pa samo fakultativno odpravijo ali pa vsaj temeljito preurede.

Knjigo zaključuje razprava prof. dr. Dolenc: »Kriminalno politična presoja določil zadnjega odstavka čl. 12 Vidovdanske ustave«. O potrebi, umestnosti in upravičenosti določbe te vrste so pisali že mnogo in boj o tem najbrž ne bo potihnil, dokler bodo nastopale stranke, ki bodo naglašale, da je iz verskih razlogov dopustna

pripadnost edinole k njim. Po izčrpnem pregledu po tujih zakonodajah stavi avtor predloge de lege ferenda, ki ne morejo žaliti nikogar, pa bi uzakonjeni zadostno ščitili prostost poedinca in s tem omogočiti čistost volitev.

Dr. Sajovic.

Živojin Perić: 1.) Einheitsstaat oder Bundesstaat in Jugoslavien? Separatabdruck aus der Neuen Züricher Zeitung. Str. 1—16.

2.) L' unification de la législation civile en Yugoslavie. Extrait de la Revue Internationale de Sociologie (No de Juillet-Aout 1922) Paris, 7e Marcel Giard, Editeur 1922. Str. 1—22.

3.) Die Vereinheitlichung des Zivilrechtes in Jugoslavien. Separatabdruck aus der Schweiz. Juristen-Zeitung, Heft 10 von 15. November 1922. Zürich, 1922. Str. 1—16.

Vse tri razprave so v ozkem miselnem stiku, zato naj jih prikažemo skupno. Njih avtor prof. Perić ima svoje izrazito stališče glede shvačanja našega državnega ustroja. Že od leta 1918. zahteva, da naj se da naši državi oblika zvezne države. Med glavnimi razlogi, ki jih navaja v podkrepitev svoje zahteve, je pestrost naših različnih pravnih sistemov v naši državi, ki jo pisatelj imenuje pravno »anarhijo«. Glede vidovdanske ustave piše, da se mu zdi njen cilj, da hoče na nasilen in umeten način nacionalno edinstvo ustvariti, da pa bo to izbavilo samo odpore in boje, ki bodo silno škodovali okrepitvi naše mlade države. To bi bila osnova prve naznanjene brošure, a drugi dve sta nekako izvajanje miselnih konsekvenc iz te osnove. Vendar pa nista prosta prevoda iste razprave, pač pa se v miselni zgradbi in deloma tudi po vsebini strinjata. Francoska brošura je bolj znanstveno, nemška pa nekako publicistično pisana. Nemškemu tekstu bi mestoma prigovarjali napačno uporabo terminologije (po avstrijskem pravu je séparation de corps = Ehescheidung, divorce pa Ehetrennung in ne narobe, kakor rabi Perić na str. 9 brošure 2.). V splošnem pa je označiti vsebino drugih dveh brošur kakor poglobitev v vprašanje, zakaj je naše pravno stanje tako obupno pestro. Pisatelj navaja iz zgodovine pravnega razvoja za poedine pokrajine v poštev prihajajoče momente, ki morajo razkrajati pravno edinstvo. Osebito se peča z rodbinskim, bračnim ter zapuščinskim pravom v Srbiji in pa s stališčem žene napram možu, ki je v Srbiji pod vplivom turškega skoro poltisočletnega vpliva vse drugačno, kakor v prečanskih krajih. Takisto se zdi pisatelju velika zapreka za pravno edinstvo prednjačenje kolektivnega shvačanja lastninske pravice na nepremičninah, ki se je udejstvovalo v srbskih rodbinskih zadrugah, dočim stoje prečanski kraji pod silnim vplivom rimskega prava z individualnim shvačanjem lastninske pravice tudi glede nepremičnin. Zanimivo je, da očita pisatelj demokratskim strankam, da zametavajo zadruge, češ da so škodljive duhu podjetnosti, socialistom in komunistom pa, da ne marajo zadrug, ker sprečavajo proletarizacijo podeželnega prebivalstva in s tem zadržujejo socialno revolucijo.

Perić je glede možnosti pravnega zedinjenja v naši državi glede civilnega prava zelo črnogled. V francoski razpravi se dotika mimogrede

tudi težkoč zedinjenja glede kazenskega prava, spominjajoč se poročevalčeve razprave v Slov. Pravniku 1921 str. 114—127. Njemu obstoji cel problem pravnega zedinjenja v odgovoru na vprašanje: Pride-li do balkanizacije cele Jugoslavije ali do evropeizacije balkanskih dežel? — Mi nismo tako pesimistični in mislimo, da se dajo najti sredstva, ki morejo osobito v prehodni dobi prvih desetletij premostiti težkoče ki vodijo do evropeizacije pravnega stanja naše domovine. Ipak moramo Peričeva dela iskreno pozdravljati kot vsega uvaževanja vreden memento, da se ne udajajmo preveč optimizmu, ki bi utegnil več škoditi nego koristiti.

Dr. Metod Dolenc.

Razne vesti.

V Ljubljani, meseca septembra 1923.

— (Osebne vesti.) Z ukazom z dne 31. julija 1923. je bil postavljen za ministra pravde dr. Ninko Perič, dosedaj minister za socialno politiko. Dr. Hinko Irgolič v ministrstvu pravde je bil imenovan za inspektorja I razreda. — Imenovanja v sodni službi: Upravitelj oddelka ministrstva pravde v Ljubljani dvorni svetnik dr. Milan Škerlj je pomaknjen v IV. čin. razred; za namestnika državnega pravdnika sta imenovana sodnika dr. Lavo Mastnak v Ljubljani in Fran Kovač v Novem mestu; za sodnike so imenovani avskultanti: Ferdinand Nečemar za Kranj, Fran Ustar za Rogatec, Fran Detela za Trebnje, dr. Vinko Zorc za Ribnico, dr. Josip Novak za Ptuj, Anton Lovšin za Kočevje, Vinko Štrukelj za Krško, Silverij Pakiž za Kozje, Miroslav Rebula za Šmarje, dr. Mirko Kresnik za Ljubljano, Karl Turk za Kostanjevico, dr. Edvard Vračko in Ivan Mikluš za okrožje viš. dež. sodišča v Ljubljani; premeščeni so sodniki Franjo Zörer iz Kozjega in Josip Troje iz Krka v Litijo, dr. Fran Macarol iz Ljubljane v Celje in Vladimir Velušček iz Litije k viš. dež. sodišču v Ljubljano. Pravni praktikanti dr. Fran Mohar, dr. Julij Fellacher, dr. Jakob Svet, Miloš Lečnik, Zvonko Dokler, Miloš Senica, Vlado Rupnik, Stanko Štrukelj in Fran Zavašnik so imenovani za avskultante. — Pri upravnem sodišču v Celju so imenovani vladni koncipist Karel Trstenjak za tajnika I. razreda, sodnik dr. Fran Suhadolnik za tajnika II. razr., finančni koncipist dr. Vekoslav Voršič za pisarja I. razr. in vladni koncipist dr. Josip Orožim za pisarja II. razr. — Iz upravne službe. Imenovani so: okrajni glavar z nasl. in znač. vl. sv. Leon Grasselli in okrajni glavar Rajko Svetec za vladna svetnika; za okr. glavarje vlad. tajniki dr. Josip Hubad, Rihard Koropec, Gašper Lipovšek, dr. Peter Vavpotič, dr. Otmar Pirkmaier; za vladne